

איך לחנך ילד ליצירה וליופי שברוח האדם, בזמן ובמקום הרומסים את כל אלה?

גישתה החינוכית של פרידל טיפחה, באמצעות האמנות, ריכוז רגשי בקרב תלמידיה, במגמה לחזק בהם את ביטחונם העצמי ולשמר בעולמם את טעם החיים והיופי. בגטו הפכה פרידל למעשה למטפלת באמנויות, המסייעת לאזן את הכאוס ששרר בגטו בכל הקשור לזמן וחלל. מחויבותה של פרידל לילדים ולעבודתה החינוכית היתה כה גבוהה, שבטרם שילוחה מן הגטו דאגה להפקיד בידי האחראים בבית-הילדים שתי מזוודות ובהן 4,500 ציורי-ילדים למשמרת. מתוך 660 תלמידיה שציירו ציורים אלה, נרצחו 550. את תורתה החינוכית רבת-ההשראה לא הספיקה לתעד.

ילידת וינה, אוסטריה, 1898. אמנית רב-תחומית ומורה לאמנות, מבוגרי אסכולת "באוהאוס", גרמניה. עם עליית הנאצים לשלטון עברה לפראג. בשנת 1938 קיבלה אישור הגירה לפלסטינה, אך לא עשתה בו שימוש.

בדצמבר 1942 גורשו פרידל ובעלה פבל לגטו טרזיינשטאט. פרידל התגוררה עם חניכיה באותו מבנה והקימה שם בית-ספר לאמנות. לאחר שנשלח פבל לאושוויץ-בירקנאו, התנדבה פרידל להצטרף לטרנספורט שיצא ב-6 באוקטובר 1944. שלושה ימים אחר-כך נרצחה. פבל שרד.

"אסתטיקה זה כמו עוד שכבת עור דקה המגנה מפני תוהו ובוהו ... אסתטיקה משמשת כאמצעי מילוט, המנוע האחרון המסוגל ליצור, תוך הגנה על האדם מפני כוחות שאין לו שליטה עליהם." פרידל דיקר ברנדייס לעמיתתה, הילדה קוטני, חרונוב, 9.12.1940

רות שחרובה, תלמידתה של פרידל דיקר ברנדייס, קולאז', 1943-1944.